

A. Geriņa-Ancāne, A. Šulcs (zinātniskais vadītājs)

IZSTRĀDĀJUMA DIZAINA NOVĒRTĒJUMS AR ASV IZSTRĀDĀTU METODIKU

Latvijā nav vienotas metodoloģijas līdzvērtīgu dizaina izstrādājumu (ražojumu) novērtēšanā. Bieži vien izstrādājumu izvēle tiek veikta vadoties tikai no cenas un vizuālā aspekta raksturojumiem. Šāds princips ir vērojams ikdienas preču izvēlē, bet tas nebūtu lietderīgākais risinājums izvēloties labāko no vairākiem līdzvērtīgiem izstrādājumiem, kuru galvenā funkcija būtu darbības kvalitāte un kalpošanas ilgums. Līdz ar to ne vienmēr mazākā cena vai vizuālais aspekts būs noteicošais. Šeit parādīsies pilnīgi citi parametri, pēc kā būtu jāizvēlas attiecīgais izstrādājums.

Daudzu gadu garumā ASV ir izstrādāti parametri, kuri atbilst tehnisku izstrādājumu (*product* – angļu valodas ražojuma vispārējs apzīmējums) novērtēšanai. Kopumā ir piedāvāti 26 parametri, kuri vislabāk raksturo izstrādājumus. Šie parametri palīdz atklāt izstrādājumu vājākās īpašības, kuras vajadzētu pilnveidot ražošanas procesa gaitā. Šos pašus parametrus var pielietot, lai salīdzinātu divus vai vairāk dažādu firmu izgatavotus līdzvērtīgus izstrādājumus. Zemāk pievestajā sarakstā uzskaitīti ASV izmantojamie izstrādājumu novērtēšanas un salīdzināšanas parametri:

1. Funkcionalitāte,	14. Troksnis,
2. Stiprība,	15. Stils,
3. Deformācijas,	16. Forma,
4. Nolietojamība,	17. Izmēri,
5. Korozija,	18. Vadāmība,
6. Drošums,	19. Siltumizturība,
7. Izturība,	20. Virsmas īpašības,
8. Ražotspēja,	21. Eļļošana,
9. Lietderība,	22. Noiets (turgus),
10. Izmaksas,	23. Uzturēšana,
11. Berze,	24. Tilpums,
12. Svars,	25. Tendence,
13. Kalpošanas laiks,	26. Otrreizējā pārstrāde/ utilizācija.

Pamatojoties uz šiem parametriem, tika analizēti trīs dažādu firmu biroja krēslu paraugi, lai pārbaudītu ASV izstrādātās novērtēšanas parametru kopas izmantošanas iespējas, noteicot, kurš no biroja krēsliem ir vislabākais, ņemot vērā ne tikai cenu aspektu, bet arī pārējos 25 parametrus.

Apkopojot rezultātus bija redzams, ka ir salīdzinoši grūti novērtēt pēc šiem parametriem jau gatavu izstrādājumu, pat parametru vienkāršoti novērtējot skaitliski no 1 līdz 3, jo daudziem parametriem ir vajadzīga nopietnāka izpēte, ko var panākt ar mērījumu vai laboratoriju pētījumu palīdzību.

Izdarot secinājumus par ASV izmantojamo izstrādājumu novērtēšanas parametru metodi, redzam, ka tā atbilst ražotāju vajadzībām, un tā atļauj novērst izstrādājumu trūkumus un pilnveidot tos ražošanas procesos. Šos parametrus var izmantot arī profesionālie eksperti, lai salīdzinātu vairāku ražotāju līdzīga veida izstrādājumus. Savukārt, ikdienas patērētājiem un nelielu iepirkumu veicējiem, šie parametri nav piemēroti. Šeit būtu nepieciešams izstrādāt daudz vienkāršāku parametru izmantošanas sistēmu ar nelielu parametru skaitu.

Atspoguļoto pētījumu un analīzes rezultāti paredzēti izmantot metodoloģija izstrādāšanai Latvijas uzņēmumiem, lai radītu konkurentsējīgu produkciju.